

कर्तव्य

बुद्धं रोगीया सेवा याना कर्तव्य पालनया
शिक्षा विया विज्याना च्वंगु दृश्य

धम्मवती अनगारिका

धर्मकीर्ति प्रकाशन

(नेपाली भाषा)

(१) बौद्ध प्रश्नोत्तर	(२३) बौद्ध दर्पण
(२) बौद्ध दर्शन	(२४) सत्तरत्न घन
(३) नारी हृदय	(२५) सफलताको रहस्य
(४) बुद्ध शासनको इतिहास	(२६) मानव महाभानव
(५) पटाचारा	(२७) निरोगी
(६) ज्ञानमाला	(२८) जातक कथा
(७) बुद्ध र वहाँको विचार	(२९) सतिपट्टान विपस्सना
(८) शान्ति	(३०) प्रज्ञा चक्षु
(९) बौद्ध ध्यान	(३१) परिव्राण
(१०) पञ्चशील	(३२) पूजाविधि र कथा संग्रह-द्वि.
(११) लक्ष्मी	(३३) मैले बुझेको बुद्ध-धर्म
(१२) उखानको कथा संग्रह	(३४) आमाबाबु र छोराछोरी
(१३) तथागत हृदय	(३५) स्नेही छोरी
(१४) महास्वप्न जातक	(३६) परित्तमुत्त (पाली भाषा)
(१५) बौद्ध जगतमा स्वास्थ्य सेवा	(३७) बुद्ध र बुद्ध धर्मको.....
(१६) मिलिन्द प्रश्न १, २	(३८) बुद्ध र बुद्धपछि
(१८) श्रमण नारद	(३९) धम्मवती
(१९) वेस्सन्तर जातक	(४०) बौद्ध-ज्ञान
(२०) सतिपट्टानाभावना	(४१) संक्षिप्त बुद्ध-जीवनी
(२१) बौद्ध विश्वास भाग-१, २	

Dharmakirti Publication

(English)

1. Buddhist Economics & The Modern World
2. Dharmakirti Vihar Today
3. Dharmakirti Vihar
4. Dharmakirti in a Nutshell

कर्तव्य

सासनधज धम्माचरिय
धम्मवती अनगारिका
धर्मकीर्ति विहार
श्रीघः नःघ त्वा, येँ

प्रकाशक—

धर्मकीर्ति बौद्ध अध्ययन गोष्ठी

धर्मकीर्ति विहार

धीघः, नःघ त्वाः, ये

फोन : २२०४६६

बुद्धसम्बत् : २५३७

नेपालसम्बत् : १११३

विक्रमसम्बत् : २०५०

ईस्वीसम्बत् : १९९३

द्वितीय संस्करण—१२०० प्रति

Dhamma Digital

मुद्रक—

नेपाल प्रेस

शुक्रपथ, काठमाडौं, नेपाल।

फोन : २२ १० ३२

(क)

जिगु खँ

श्व सफू मज्झिमनिकाये च्वंगु न्यापु सूत्रया अनुवाद खः । अनुवाद धका मुक्कं शब्दार्थं नं मखु, भावार्थं धायेगु बाँलाइ । गुगुं सूत्रया संक्षिप्तिकरणं नं याना । छाय्कि वहे तुं खँ दोहरे मयाना । ऊगु माँ भासं बुद्ध धर्म सम्बन्धी सफूत उस्त छापे मज्झि । बाखं सफूत भतिचा छापे जुया च्वंगु खने दु । धात्थें बुद्ध धर्म श्वीकेया लागी सूत्र पिटकया दुने च्वंगु मज्झिमनिकाय, दीघनिकायया अध्ययन माः । उकिं जि नं मज्झिमनिकायया सूत्र निपु निपु याना अनुवाद याना च्वनागु बौद्ध धर्म छु धयागु श्वीका बिइत खः । जि अनुवाद याना च्वनागु बर्मी भाय् यागु सफूत बः कया खः । उकिं गुगुं खँ शब्दार्थं पाखें स्वया यंकेबले खँ पाना च्वने फु । पूज्य अश्वघोष भन्ते नं पाली व सिंहली (लङ्काया भाय्) यागु स्वया नं अनुवाद यायेत गाक्कं गुहाली बिया बिज्यागु दु । वसपोलं भाषा संशोधन यासैं भाय् गाक्कं सरल व अपुक श्वीकथं शुद्ध याना बिज्यात । उकिं जि वसपोल प्रति कृतज्ञ जुया ।

(ख)

श्व सफुतो दके ह्लापां यागु सूत्र खः “चूल गोसिङ्ग सुत्त” अर्थात् कर्तव्य परायनया बारे खः । अर्थ कथा अनुसार दोया न्यकूथे जागु सिमा दुगुलि व जङ्गलया नां चूल गोसिङ्ग जूगु खः । अन हे बने उपदेश जूगु सूत्र जुया सूत्रमा नां नं वहे जुल ।

श्व सूत्रया मुख्य खं भिक्षु अनुरुद्ध, भिक्षु नन्दिय व भिक्षु किम्बल पिनिगु स्वच्छ कर्तव्य पालनया बारे खः । इपि स्वहा भिक्षुपिगु बांलागु व्यवहार खना बनपाले निसे कथा देशया जनता प्रभावित जुया आपालं धयार्थे कर्तव्य परायन जूगु खं दु ।

कर्तव्य धयागु छह्य व्यक्ति जक पालन यायेगु उवी मखु । सकसिनं धयार्थे कर्तव्य पालन यायेसाः । अले जकं समस्या समाधान उवी । श्व सूत्रे दुपि भिक्षुपि स्वम्हं कर्तव्य परायनपि खः । उगु ज्या वं साइ का, थुगु ज्या श्वं याइका मधाःसे सुनां ह्लापा याये फत वं व ज्या याना सिधयेकी । सकसिनं मनं खना सहायता व मुहालि बियेगु श्व हे खः कर्तव्य परायन उवी धयागु । ज्या याःह्य छह्यसित्त जक घों घों स्याक ज्या याका वेपि ह्लाः एवः विना तामासा स्वया स्वनेगु धर्म मखु न कर्तव्य हे जू वनी । श्व सूत्रे— “जिपि स्वम्हं

(ग)

लः व दुरु थें मिले जुया चवना” घया तःगु खँ कीस
लुमंका तये बह जू ।

वयाँ ल्यू “अम्बलट्टिका राहुलोवाद” सूत्र खः ।
थ्व सूत्र मुक्कं राहुल यात न्वाना तःगु खने दु । अर्थ
कथा अनुसार थ्व सूत्र राहुलकुमार (बुद्ध पुत्र) न्हेद
दुबले बुद्धं उपदेश बिजा बिज्यागु खः । अर्थ कथा
अनुसार मचापिं श्रामणर तसें साब मखुगु खँ ह्लाय्यो
हँ । उकिं राहुल कुमार नं अमिगु सत्संगे लाना मखुगु
खँ ह्लाय्यु बानि ज्वो धका बुद्धं ह्लापान्तुं न्वाना
बिज्यागु खः ।

अनं लिपाया सूत्र खः “महाराहुलोवाद सुत्त”
थ्व सूत्र राहुल (१८) किं च्याद देका बुद्धं उपदेश
याना बिज्यागु खः । राहुल किं च्याद दुबले गाक्कं
ज्ञां दये धुंकूगु खवा वो । उकिं बुद्धं आनात्माया बारे
उपदेश याना बिज्यागु । थ्व उपदेश मामुलिपिसं
थ्वीका काये फे मखु ।

मेगु सूत्र खः “वितक्क सण्ठान सूत्त” अर्थात्
मभिगु कल्पना यात ह्यसीका ल्ये थना छोयेगु उपाय ।
थ्व सुत्रे ज्याय् खेलेदुगु न्याता खँ दु ।

(घ)

- (१) सुंक चवं चवने बले म्वा मदुगु कल्पना वइ, अले मेगु भिगु खँ लुमंकेगु ।
- (२) अथे भिगु खँ लुमंका नं अकुशल चेतना ल्ये दना वोसा व मखुगु कल्पना याना दुःख व पोर ज्वी धका सीकेगु व थवीकेगु ।
- (३) अथे याना नं थवाथःगु खँ ल्यना चवंसा व खँ लोमंका छोयेगु कुतः या ।
- (४) अथे कुतः याना नं मज्यूसा मेगु हे खँ वा ज्या शुरु याना यंकी । उकी हे भुले ज्वी मते ।
- (५) थथे याना नं व ल्ये दना वोसा वाकु छिना दबे याना छो कि थव पास्याय् हे मत्योह्म खः ।

दकसिबे लिपाया सूत्र खः “द्वेधा वितक्क सुत्त” अर्थात् पाप वितर्क मदयेका छोयेगु विधिया बारे खः । मने वया चवनीगु कल्पना भिगु व मभिगु निथी छुटे याना भिगु ल्यंका तयेगु, मभिगु कल्पना यात हाकु तिना छोयेगु । थव सूत्रे बुद्ध ज्वीथे चवंका बोधिसत्व बलेसिगु मनया खँ कना विज्यागु साब बाँला ।

अस्सवती अन्नगारिका

१ बंशाख २०२९

(३)

प्रकाशकीय

थुगु कर्तव्य नांया सफू ह्लापा नं छापे जुइ धुंकु
सानं ज्याय् खेले दुगु खँ हानं हानं प्रचार याय् माला
छिकपिनि न्ह्योने हानं तय् दया लय्ता वो । थुगु सफू
दिवंगत थः मां अबु अष्टमाया धर्मराज पिनि गुण
लुमंका सूर्यमाया, प्राणमाया, चन्द्रमायापिसं मागु
ध्यबा खर्च याना धर्मदान याना दीगुलिं वय्क पिनि
दीर्घायुया नापं निरोगी व सुखमय जीवन जुइमा
धका भित्तुना । अथे हे प्रेसया मागु फुक ज्या याना
बिज्यागुलिं पूज्य अश्वघोष भन्ते यात व नेपाल प्रेस
यात सुभाय् दु । थुगु सफू १५८ गू खः ।

अध्यक्ष

धम्मवत्ती

१ आश्वीन २०५० धर्मकीर्ति बौद्ध अध्ययन गोष्ठी

(ब)

धर्मदान

दिवंगत पिता धर्मराज माता अष्टमायापिनि
पुण्यस्मृतिसंशुभु धर्मया सफु दान यानागु
पुण्य माँ अबुपिन्त निर्वाण सुख प्राप्त
याय्त हेतु जुइमा धका कामना
यासें धर्मदान यानापिं ।

*छायापि:— सूर्यमाया
प्राणमाया
चन्द्रमाया
कमलाक्षी, असं, ये

चूलगोसिग-सुत्त

(कर्त्तव्यपरायण)

थथे जि न्यना— छगू समये भगवान बुद्ध नादिका धयागु गामे अप्पां दनातःगु आश्रमे बास याना बिज्याना चवन । अबले आयुष्मान अनुरुद्ध, आयुष्मान नन्दिय, आयुष्मान किम्बल धयापिं स्वह्य भिक्षुपिं गोसिङ्ग सालबने चवं चवंगु जुया चवन ।

अबले गौतम बुद्ध सन्ध्याकाइले थः आरामकया चवं थासं दना गन गोसिङ्गबन दुगु खः अन बिज्यात । बनपाले तापाकनिसे भगवान बुद्ध बिज्याना चवंगु खना वसपोलयात पना धाल—“हे श्रमण थन जङ्गले बिज्याय् मते । अन जङ्गले स्वह्य ज्ञानिपिं भिक्षुपिं आनन्दं चवं चवंगु दु । अमित तकलिफ बिइ मते ।

बनपाले बुद्धयात लंपना हाला चवंगु आयुष्मान अनुरुद्धं खना अन बिज्याना बनपाले यात धया बिज्यात —

(२)

श्री बनपाले ! बुद्धयात पने मते । वस्पोल
जिमि गुरु खः ।

अले भिक्षु अनुरुद्धं पासा नन्दिय व किम्बिल
पिथाय वना घाल— पासापि, की भगवान बुद्ध
बिज्यात । नु लँस्वः वने नु । अले स्वह्यं बुद्धयात
लँस्वः वना छह्यसिनं पात्र-चीवर काल । छह्यसिनं
आसन लाया बिल । छह्यसिनं तुति सिल्लेमु लः तथा
बिल । भगवान बुद्धं लाया तःगु आसने फेतुना
तुतिसिला बिज्यात । इपि भिक्षुपि स्वह्यं बुद्धयात
वन्दना याना छखे लिक्क फेतुना बिज्यात । छखे
लिक्क फेतुना च्वंहा अनुरुद्धयात बुद्धं घया
बिज्यात—

“अनुरुद्ध ! छिमित ह्यं फु मखुला ?
सुखपूर्वकं च्वं च्वना मखुला ? नये त्वनेगु लागी
छिमित तकलिफ छुं मजू मखुला ?”

“भन्ते, जिमित्त ह्यं फु । जिमित नये त्वनेत
छुं कण्ट मद्दु ।”

अनुरुद्ध ! छिपि मिले चले जुया हर्षपूर्वकं
लः व बुरुथे परस्पर प्रेमचित्तं बाःस याना च्वं
मखुला ?”

(३)

“भन्ते जिपि लः व दुरुथे मिलेजुया छुहे
लवापु ह्यापु मध्येक परस्पर मैत्रीपूर्वकं माया याना
चवं चवना ।” (लः व चिकं थें मखु भन्ते)

“अनुरुद्ध ! छिपि गुकथं लः व दुरुथे मिले
जुया छुं कचवं मदेक प्रसन्नतापूर्वकं परस्पर प्रेम चित्तं
स्वया चवं चवनागु ?”

“भन्ते ! जितः थथे मती लुया वो थ्व बुद्ध
शासने थज्याःपि पासापि नाप चवने दुगु जिगु लागी
तःधंगु लाभ खः । थ्व भाग्यया खँ खः । थुवि
पासापिनी जिगु उपरे ख्वाले न्होने नं ल्यूने नं कायिक
कर्म मैत्रीपूर्ण जू, वाचिक कर्म मैत्रीपूर्ण जू, मानसिक
कर्म मैत्रीपूर्ण जू । (म्हुतुं छता ज्या छता मजू) अथे
जूगु ला भन्ते ! जिनं थःगु मनयात सालाः मती तथा
जिकेनं पासापिनिगु चित्त थेन्तुं मैत्री चित्त दयेके
माल ! ख्वाले न्होने नं ल्यूने नं उथें व्यवहार याये
माल धयागु मती तथा जि फक्को थःगु मन थःगु इच्छा
जक पूरे यायेगु मस्वसे पासापिनिगु इच्छा पुरे यायेगु
पाखे ध्यान तथा । पासापिनिगु मनथेंतुं जिगुनं
न्ह्याबलें जूसा गुलिज्यू धयागु मती वो । थथे जूगुलि
जिपि स्वहासिया शरीर अलग अलग जूसां मन छगु हे
जुया चवना ।”

नन्दिय व किम्बल पिसंनं थथे हे थःह्य गुरु
 भगवान बुद्धयात धाल — भन्ते ! जिमि थजागु गुणं
 युक्तपिं पासापिं दुगुलिं तःधंगु लाभ व भाग्य भापिया
 च्वना । खवाले न्ह्योने नं ल्यूने नं मैत्रीपूर्वक शारीरिक
 कर्म, मैत्रीपूर्ण वाचिक कर्म, मैत्रीपूर्ण मानसिक कर्म
 जू । न्ह्याबलें थःगु जक मखु पासापिनिगु हित पाखे
 नं ध्यान तथा च्वना । अकिं जिमिगु शरीर अलग
 अलग खःसानं मन छगू हे जुया च्वन ।”

“अनुरुद्ध ! साब जिल ! तस्सकं बाँला !!
 छिपिं आमथे मिलेजक जुया च्वनां मगा । छिमिसं
 अल्सी मजूसे क्लेश (तृष्णा) नाश यायेत उत्साह
 मयाना ला ?”

“भन्ते ! उत्साह यानागु दु । जिपिं सुंक
 मच्च्वना । जिपिं स्मृतिपूर्वक क्लेश मदेकेत कुतः याना
 निर्वाण पाखे मन तथा च्वनागु दु ।”

“अनुरुद्ध ! गुकथं छिमिसं स्मृतिपूर्वक कुतः
 याना च्वना ले ?”

“भन्ते ! जिपिं मध्ये सु ह्यापालाक गामे
 भिक्षा वना लिहाँ वइ वं फेतुइत आसन ठीक याइ,
 त्वनेत लः ठीक याइ, चिपसिला च्वनी । भिक्षा वना

(५)

लिपा ल्याहाँ वोमेस्या योसा बाँकि दुगु भोजन नई ।
नयेगु इच्छा मदुसा ल्यंगु भोजन वाउँगु घाय् मदुथाय्
बा की मदुगु लखेसां वाँ छोया बी । वं लासा थना
बी । लः थल गन तये माःगु खः अन तया चिपसिला
थल बल माथाय् तइ । अले बिहारे बँपुइ । त्वनेगु व
ह्ला-तुति सिलेगु लः फुना च्वंसा लः भरे थाइ ।
चःबिइ नं लः मदुसा अन नं लः तये यंकी । यदि व
भिक्षु याकःचां व धम्प ल्ह्वने मफुसा मेह्यसित ह्लाः
भाय् यानाः सःता ज्या यायेगु । जिपिं स्वाकं खँ
मह्लाना । न्यान्हुइ छक नाप लाना चच्चि यंकं
थः थःगु अनुभव व धर्मया छल्फल यायेगु । व ज्या
वं याइका धका पिया मचवना, आशा मयासे कर्तव्य
पालन याना चवना । भन्ते ! थुकथं स्मृतिपूर्वकं
उद्योग याना निर्वाण पाखे चित्त छोया चवना ।”

“अनुरुद्ध ! साधु ! साधु ! (साब ठोक
जू, उत्तम जु) छु ले थुकथं अल्सी मजूसे, उद्योगी व
एकाग्र चित्तं कर्तव्य परायण जुया चवने बले साधारण
मनुष्य धर्म स्वया उत्तमगु आर्य ज्ञान छिमिस
मखंला ? अलौकिक ज्ञान खना छिमित आनन्द
जुया मवोला ?”

(६)

“भन्ते, आनन्द जुया बोगु दु । जिमि इच्छा दतले कामतृष्णां अलग जुया अकुशल वित्त शुद्ध याना विवेकं उत्पन्न सवितर्क, सविचार, प्रीति व सुख दुगु प्रथम ध्याने ध्यंका च्वना । भन्ते जिपिं स्मृतिपूर्वक बांलाक उद्योग याना पृथगजन तेके (साधारण मनू तेके) मदुगु उत्तमगु सुख अनुभव याना च्वना ।”

“अनुरूढ ! साब बांला, साबजिल तर छिपिं थुलि जक ज्ञाने सन्तोष जुया च्वनागु ला कि ? थ्वया सिकं च्वे यागु उत्तमगु धर्म अवबोध मयाना ला ?”

“भन्ते, मेगु नं अवबोध यानागु दु । इच्छानुसार वितर्क व विचारं भुक्त जुवा थःगु शरीरे वित्त स्थिर याना समाधि उत्पन्न याना आनन्दगु दुतिय ध्याने ध्यना नं हानं प्रीति यात नं त्याग याना स्मृति व प्रज्ञा सहित कायिक सुख अनुभव याना तृतीय ध्यान व सुख नं दुःख नं मदुगु उपेक्षा सहितमु चतुर्थ ध्यान प्राप्त याना च्वना ।”

“थ्वयां च्वेयागु नं छुं ज्ञान प्राप्त यायेत कुतः याना च्वनागु दुला ?”

(७)

“भन्ते ! मेगु नं प्राप्त यानागु दु । भन्ते, जिमिगु इच्छाअनुसार रूप संज्ञा यात त्याग याये धुंगुलि चित्ते चोट परे ज्वीगु पटिघ (बदला कायेगु) भावना यात नाशयाना अने अनेगु संज्ञायात मने मतसे आकाश अनन्त धयागु आकासानञ्जायतन ध्याने थ्यंका, थनं पुलावना विज्ञानञ्जायतने थ्यना नं छुं हे मदु धयागु आकिञ्चञ्जायतन ध्याने थ्यने धुंका हानं नैत्रसंज्ञानासंज्ञायतन ध्याने चवना आर्य ज्ञान प्राप्त याना चवना ।

“अनुरुद्ध ! मेगु छु ज्ञान प्राप्त याना ले ?”

“भन्ते ! मेगु नं दनि । श्वयां च्वे लुमंक्वगु व अनुभव यायेगुलि मुक्तगु निरोध समापत्ति (अचेतनिक अवस्था) ज्ञानं मुक्त जुया चवना । जिमिसं प्रज्ञा ज्ञानं खंक्व माक्को खंक्व धुंका आश्रव क्लेशं अलग जुया चवना । भन्ते ! थथे साधारण ज्ञानं च्वेयागु उत्तमगु आर्य ज्ञान पूर्ण याना चवना । भन्ते श्व सोया च्वे यागु उत्तमगु मेगु सुखपूर्वकं च्वनेगु ज्ञान जिमिसं मखना ।”

“अनुरुद्ध ! साधु ! साधु !! (साब बाँलात) श्व आश्रव क्षय ज्ञान निर्वाण सोया तःधंगु सुख मेगु छुं मन्त ।”

(८)

अले भगवान बुद्धं अनुरुद्ध नन्दिय, किम्बल
पिन्त धर्म उपदेश द्वारा चित्त बुद्धे याना, सन्तोष
याका, उत्साह बढे याना: व थास दना बिज्यात ।
अले वस्पोलपि नं बुद्धया ल्यू ल्यू भतिचा वना लिहाँ
वल । लिहाँ वये धुंका आयुष्मान (आदर सूचक)
नन्दिय व आयुष्मान किम्बलं आयुष्मान अनुरुद्धयात
धया बिज्यात —

“छु जिमिसं छपिन्त धयागु दु ला ? जिमिसं
थजा थजागु ज्ञान प्राप्त याये धुन, थुगु समाधिस
थ्यन धका गुगुकि छपिसँ बुद्धयात कना बिज्यात ”
छपिसँ गथे सिल थव खँ ?

जित थव खँ छिमिसं मकंसां नं जिं छिमिगु
चित्तयात जिगु चित्तं खंका थजा थजागु ज्ञान छिमिसं
प्राप्त या:गु दु धका सीका कया । देवता पिसं नं
छिमिसं थुगु थुगु ज्ञान प्राप्त यात धयागु जित कँवल ।
थुगु बारे बुद्धं न्यना बिज्यागुलिं जिं कना बिया ।

अबले दीर्घ परजन नामक यक्ष (देवता)
(अर्थ कथा अनुसार २८ ह्य यक्ष सेनापति मध्ये छह्य
देवराजा) भगवान बुद्ध याथाय् वना वन्दना याना
छखे लिक्क दना न्यन— भन्ते वज्जि देशवासी धात्थे

(६)

हे भाग्यमानीपि खः, इमित ला धात्थे हे लाभ जुल
धाये माः । गन कि तथागत अर्हत सम्यक् सम्बुद्ध
बिज्याना चवन । आयुष्मान अनुरुद्ध, आयुष्मान
नन्दिय व आयुष्मान किम्बल थे ज्यापि कुलपुत्रपि
बिज्याना चवन ।

दीर्घ परजन राक्षसया शब्द न्यना भूमीचर्वापि
देवता पिसं तं धया हल भो पासा ! गोसिद्ध शालवने
साव हे चाला बाँलापि, मानेयाये बर्हिपि मावको
ज्ञानयात स्वयं खंका बिज्याःह्य भगवान बुद्ध प्रमुख
अनुरुद्ध, नन्दिय व किम्बल भिक्षुपि बास याना चवन ।
अहो ! बज्जीते भाग्य खोले जुल, लाभ जुल ।

भूमिइ चर्वापि देवता तेगु उड्घोषण न्यना
चानुर्महाराजा, त्रार्यात्रिस देवता, याम, तुषित,
निर्माणरत्ति, परनिमित्त वशवर्ति थ्यंकां थव खँ फँले
जुल । ब्रह्मलोक थ्यंकां थव खँ चर्चा जू वन ।

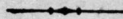
“दीर्घ यक्ष, छं धाःगु खँ ठीक हे जू ।
अथे हे खः अपि स्वह्य गृहस्थाश्रम तोता भिक्षु जूवल ।
अपि धात्थे कर्तव्य परायर्नापि भिक्षुपि खः । अपि
स्वह्य आर्यपुत्र पिनिगु गुण प्रसन्न चित्तं लुमंका
अनुकरण यात धाःसा ताःकाल तकं सुख व हितया

कारण ज्वी । थन त्वायापिसं, नगर बासीतसें थुपिं
स्वह्य आर्यपुत्रपिं प्रसन्न चित्तं (क्रियात्मकं) लुमंकल
घाःसा ताःकाल तकं हित सुख ज्वीगु (सम्भव दु)
हेतु ज्वी ।”

दीर्घ, देव, मार, ब्रह्मा, सहित लोक ब्राह्मण
राजा प्रजा सहित लोकपिसं थुपिं स्वह्य कुलपुत्रपिं
अनुकरण याना जीवन हन घाःसा आपालं समय तक
हित सुखया निति उपकार ज्वी ।

हे दीर्घ यक्ष, थुपिं स्वह्य सित छक बाँलाक
ह्यसीकि । अमिगु सद्ब्यवहार व आचरण लोक
जनयात हित सुख समृद्धिया लागी नमूना जू । फूकक
लोक जनया आरक्षायानिति वस्पोलपिसं आचरण
याना बिज्यात ।

बुद्धया थव उपदेश यात दीर्घ परजन राक्षसं
अभिनन्दन याना लय् ताया च्वन ।

राहुलोवाद-सुत्त

(स्मिथ्या भाषीया निन्दा)

थथे जि न्यना— छगू समये भगवान बुद्ध
 वेलुवन कलन्दक निवापे विहार घाना बिज्याना चवन ।
 अबले आयुष्मान राहुल अम्बलट्टिका बने बिज्याना
 चवंगु खः । अले भगवान बुद्ध संफाइले ध्यानं दना
 गन अम्बलट्टिका बने राहुल चवं चवंगु खः अन बिज्यात ।
 आयुष्मान राहुलं तापाकं निसें भगवान बुद्ध बिज्याना
 चवंगु खना आसन लाया, तुति सिलेत लः तथा बिल ।
 भगवान बुद्धं लाया तःगु आसने फेतुना तुतिसिला
 बिज्यात । आयुष्मान राहुल नं भगवान बुद्धयात
 वन्दना घाता छखे लिक्क फेतुत ।

अले भगवान बुद्धं लोटाय् लः भतिचा ल्यंका
 राहुल यात सःता बिज्यात ।

“राहुल ! लोटाय् लः भतिचा ल्यना चवंगु
 खँ ला ?”

“खँ भन्ते !”

“राहुल ! सीकं सीकं मखुगु खँ ह्लाइपि
श्रमण तएगु मू नं थ्व लः भतिचा थें जक खः ।

अले भगवान बुद्धं ल्यं दुगु लः भतिचा वां
छोया राहुल यात धया बिज्यात—

“राहुल ! जिं ल्यंगु लः भतिचा वां छोयागु
खँ ला ?”

“खँ भन्ते !”

“अथे हे सीकं सीकं मखुगु खँ ह्लायेगुली
मछाः मजूपि श्रमण तएगु जीवन नं वां छोये वह जू ।”

हानं भगवान बुद्धं लोटा भोप्वीका राहुल
याके न्यना बिज्यात— “राहुल ! लोटा भोप्वीका
तयागु खँ ला ?”

“खँ भन्ते !”

“सीकं सीकं मखुगु खँ ह्लाइह्य भिक्षुया
जीवन नं भोप्वीका तयागु लोटा थें खः ।”

हानं बुद्धं लोटा थस्वका राहुल यात सःता
धया बिज्यात— “राहुल ! लः मदुगु थस्वका तयागु
लोटा खँ ला ?”

“खँ भन्ते !”

“अथे हे वयागु श्रमण भाव नं फुसुलगु खः
गुम्हेसिनं सीकं सीकं मखुगु खँ ह्लाइ ।”

राहुल ! गथेकि रथया धःमार्थे जागु दन्त
दुह्य बःलाह्य तःधिकह्य जुजुया किसि लडामे त्वाःवने
बले न्ह्योनेया तुति नं ज्या काइ । ल्यूनेया तुति नं
ज्या काइ । शरीरया न्ह्योने च्वंगु भागं नं ज्या काइ ।
छचनं नं ज्या काइ । दन्तं नं ज्या काइ । ह्लिप्पनं
नं ज्या काइ । तर स्वँ छपु सुचुका बिल धाःसा अले
किसि मागःनं थथे मती तइ कि थव जुजुया किसि
बःलाह्य जूसा नं शरीरया फुक्क अंगं ज्या याःसा नं
स्वँथं ज्या मबिल धाःसा, स्वँ छपु सुचुका जुल धाःसा
व किसि विश्वास याये बह मजू ।

“तर राहुल ! यदि राजाया किसि ताःहाकगु
रथया धःमार्थे दन्त दुह्य, लडामे त्वाः वने बले तुति
नं छचनं नं ज्या बिइ थें स्वँथं नं ज्या बिल धाःसा व
किसि विश्वास याये बह जू । व, लडामे त्याकेत जीवन
नं त्याग याइ । किसि सिना वनी, वया लागी याये
माःगु छुं मन्त । अथे हे राहुल ! गुम्हेसिके ऊठ खँ
ह्लायेगुली लज्जा दइ मखु वं मयाइगु पाप छुं दै मखु ।

अथे ज्वी घयागु जि स्फु । उकि राहुल “ख्यालं नं मखुगु खं ह्याये मखु” धयामु मती ति ।”

“राहुल ! ह्याय्कं छ्यायेत घयागु स्यूला ?”

“भन्ते ! ख्वाः स्वयेत खः ह्याय्कं घयागु ।”

“अथे हे राहुल ! छं शरीरं न्ह्यागु ज्वा याःसा नं मनं खंका होश तथा याए सएकि । थःम्हं छु ज्या याना उकी बिचार याये फयेकि गुगुलि थ्व ज्या याये तेना थ्व ज्यां जित पीर ला ज्वी मखुला ? मेपिनि लागी नं पीर जुइ थें मज्वी ला ? थःत नं करपिन्त नं कष्ट दायक ला ज्वी मखु ला ! थ्व अकुशल मभिगु काय कर्म ख, थुकि दुःखया हेतु दुःख भोग याये मालीगु खःला ? राहुल ! यदि मनं बिचार यानाः थथे थ्वीका काये माः कि गुगु जि ज्या याये तेनागु खः थ्व ज्यां थःत नं कपिन्त नं दुःख व पीर ज्वीगु जूसा अज्यागु ज्या याये मते । गुबले नं यायेगु मती तये मते । यदि राहुल ! बिचार याना मनं खन धाःसा गुगु ज्या जि याये तेना व ज्यां न थःत दुःख ज्वी न परयात नं पीर ज्वी । सुयातं दुःख ज्वी मखुसा व ज्या सुख दायक भाःपा याःसां ज्यू । अज्यागु ज्या बारम्बार यासां ज्यू ।”

(१५)

राहुल ! थम्हं यानागु ज्याय् मनं चाय्का कल्पना याना जक याना यंकी । खँ ह्लासां, मनं कल्पना यासां याये धुंका थ्व थःत नं परघात नं हित ज्वीगु खः थें च्वंसा जक व ज्या याना यंकि ।

राहुल ! थःम्हं यानागु ज्या द्वंसा अकुशल खःसा तुरन्त थ्वीका हानं द्वनिगु ज्या याये मते । छुं गल्लि जुल धाःसा थः शास्ता गुरु याथाय् वना वा धर्म पासा पिंथाय् वना जूसां द्वंगु खँ कनेमा, गल्लि स्वीकार याएमाः, तोपुया तय् मज्यू । लिपाया लागी संयम ज्वी फयेके माः । राहुल ! यदि मनं चायेका कल्पना याना यंके बले थःम्हं याना च्वनागु ज्या कुशल व भिगु खःसा अज्यागु भिगु ज्याय् लगे ज्वीगु शिक्षा ग्रहण याइह्य ज्वी सयेकि । थुंकि छन्त लाभ ज्वी सुख ज्वी ।

राहुल ! ह्लापा-ह्लापा यापिं श्रमण (भिक्षुपिं) ब्राह्मण (सन्तपिं, तपस्वी) पिसं प्रत्यवेक्षण (मनं चाय्का कल्पना) याना थःगु कार्यक्रम द्वंगु, वचन खँ ह्लानागु मिले मजूगु व मनं कल्पना यानागु मभिगु फुकं शुद्ध याना वन ।

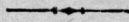
(१६)

लिपाया पिसं नं थःपिसं यानागु ज्या द्वंसा
तुरन्त थ्वीका हानं मद्धनिगु ज्या याइ । आयापि
(धात्थे यापि) श्रमण ब्राह्मणपिसं नं मनं कल्पना
याना शुद्ध याना यंकी ।

अकिं राहुल ! बाँलाक चाएका होश तथा
थथे मती ति कि जि न्ह्यागु ज्या याःसां, खेँ ह्लाःसां,
मनं कल्पना याःसां बाँलाक चाएका शुद्ध याना
यंकि ।

भगवान बुद्धं थ्व उपदेश कना बिज्यात,
राहुल प्रसन्न मनं बुद्धया उपदेश यात अभिनन्दन
यात ।

Dhamma Digital

महाराहुलोवाद-सुत्त

(भावनाया खँ)

थथे जि न्यना — छगू समये भगवान बुद्ध
श्रावस्ती अनाथपिण्डकया आराम जेतवने विहार
याना बिज्याना चवन । अबले सुथ ह्लापनं गौतम बुद्ध
चीवरं पुना, पात्र चीवर ज्वना भिक्षाया लागि
श्रावस्ती बिज्यात । आयुष्मान राहुल नं पुर्वाह
समये (सुथ ह्लापनं) चीवरं पुना पात्र चीवर ज्वना
भगवान बुद्धया ल्यू ल्यू वन । बुद्धं राहुल यात खना
सःता धया बिज्यात —

“राहुल ! अतीत, अनागत व वर्तमानया
शरीरे दुने च्वंगु (अध्यात्मिक) शरीरया पिने च्वंगु
छाःगु वा क्यातुसे च्वंगु, भिगु वा मभिगु, तापागु
वा सत्तिगु — फुक्क रूप “न थ्व जिगु खः” “न थ्व
जि हे खः” “न थ्व जिगु आत्मा खः” थुकथं यथार्थ
सीका स्वयेमाः ।”

“भन्ते ! अथे सीके माःगु रूपया बारे जक-
ला ?”

मखु राहुल ! वेदना (सुख दुःख अनुभव) संज्ञा (बाँला मला श्वीगु) संस्कार (बाँलागु दुसा ज्यू आदि मती वइगु) विज्ञान (श्वीके फंगु शक्ति, चेतना) या बारे नं अथे हे सीके फयके माः ।

अले भगवान बुद्धया अववाद (उपदेश) न्यना अनं लिहाँ वया राहुल छमा सिमाक्वे वज्जासन याना शरीर तप्यंक तथा स्मृतिपूर्वकं फय् तुत ।

आयुष्मान राहुल सिमाक्वे फय् तुना च्वंगु खना शारिपुत्र महास्थविरं राहुल यात धया बिज्या-
त —

“राहुल ! आणापान-सति (= प्राणायाम) भावना (ध्यान) या । आणापान स्मृति भावना यात धायेवं महाफल दइ, तहंह्य मनु ज्वी ।”

राहुल संफाइले ध्यानं दना भगवान बुद्ध याथाय् वना नमस्कार याना छखे लिक्क फेतुत । फेतुना च्वंह्य राहुलं भगवान बुद्ध यात धाल—

“भन्ते ! गुकथं आणापान स्मृति भावना यात धाःसा महानुभाव ज्वी व महान फल दइ ?”

(भगवान बुद्ध आणापान स्मृतिया बारे छुं
खँ मकंसे रूप कर्मस्थानया बारे ब्याख्या याना
बिज्यात)

राहुल ! थ्व शरीरे दुने नं पिने नं छाःगु
क्वाचुगु, गथे कि सँ, चिमिसँ, लुलि, वा, छ्यंगु,
ला, नसा, क्वेँ, स्यो, स्येँ, नुगचु, जलस्येँ, अँपि,
पिलि, स्वँ, आतापुति, चिकिपुगु आतापुति, प्वा, खि,
मेगु नं गुगु शरीरे नं पिने नं ऊयातुसे, क्वाचुसे च्वंगु
थुपिं फुकं आध्यात्मिक पृथ्वा धातु धाइ । पिने यागु
नं ऊयातुगु व क्वाचुसे च्वंगु पृथ्वी धातु हे धाइ । व
फुकक न जि खः, न जिगु खः, न थ्व जिगु आत्मा
खः । थथे यथार्थ सीका विचार याये माः । थथे
बाँलाक थ्वीका विचार याये बले पृथ्वी धातुया आशा
बा प्येपुनेगु स्वभाव दै मखु । पृथ्वी धातु नाप चित्त
विरक्त ज्वी ।

राहुल ! आपो (लः) धातु नं तिथी दु —
आध्यात्मिक व बाहिर । व छु ? शरीरया दुने च्वंगु
आपो धातु तरल पदार्थ—पित्त, खै, घाःह्लि. हि,
चःति, चिकं, ख्वबि, दाः, ई, ह्लि, लाः च्व थुपिं
आध्यात्मिक जल धातु खः । अनं मेगु पिनेयागु नं
तरल पदार्थ फुकं आपो धातु हे धाइ । थुपिं फुकं न

जि खः, न जिगु खः, थ्व जिगु आत्मानं मखु ।
थथे बाँलाक थ्वीके माः । अले आपो धातुया प्रति
गुगु माया दुगु खः व माया नाप आसक्त मदया विरक्त
भावना दया वइ ।

राहुल ! तेजो धातु धयागु छु ? तेजो धातु
धयागु नं आध्यात्मिक व बाहिर निथी दु । शरीरे
दुने नं पिने नं गुगु मि च्याना च्वंगु दु गुगुकि क्वाना
च्वन, नयागु पचेयाना च्वन, गुकि छोएका च्वन,
अनं मेगु शरीरया दुने नं पिने नं दुगु क्वागु पदार्थ दु
व फुकं तेज धातु (अग्नि) खः । व फुक जिगु मखु,
जि नं मखु, जिगु आत्मानं मखु । थथे बाँलाक
थ्वीका काल धाःसा तेज धातु नाप प्यमपुसे विरक्त
भावना दया वइ ।

राहुल ! वायु धातु छु ? वनं निथी दु
आध्यात्मिक (शरीरे दुने) व बाहिर (पिने) शरीर
दुनेया वायु धातु छु ? शरीरया दुने गुगु फय् प्रदार्थ
दु - गुगुकि च्वं वइगु वायु, क्वं वइगु फय्, प्वाथे
च्वंगु वायु व शरीरया अङ्ग प्रत्यङ्गे च्वं च्वनीगु
वायु, सासः ह्वायेगु वायु थुपि फुकं आध्यात्मिक वायु
खः । मेमेगु पिनेया वायु नं बाहिर वायु धातु खः ।
थुपि फुकक न जिगु खः, न जि हे खः, न जिगु आत्मा

खः । थथे यथार्थ कल्पना याना थ्वीका काये फत धायेवं वायु धातु नाप आसक्त मजूसे विरक्त जुया वइ ।

राहुल ! आकाश धातु छु ! आकाश धातु नं निथी दु - आध्यात्मिक व बाहिर । आध्यात्मिक आकाश धातु धयागु छु ? शरीरे दक्क खालीगु थाय् - गुगुकि ह्नाय्पंवा, ह्नाय्पवा, म्हतुपवा गुकि नय्गु त्वनेगु दुकया चवन, गन कि नये त्वनेगु फुकक चवं चवन, नयागु त्वनागु फुकक पिकया चवंगु क्वेयागु द्वार । मेमेगु नं शरीरया अङ्ग प्रत्यङ्गे खालीगु थाय् फुकं आध्यात्मिक आकाश धातु खः । अनं पिने खालीगु थाय् फुकं आकाश धातु हे खः । थथे बाँलाक थ्वीका विचार याना यंकल धाःसा जिगु छंगू व आत्मा धयागु छुं दइ मखु अले आसक्त मजूसे विरक्त भावना दया वइ ।

राहुल ! छं पृथ्वी समान भावना याये सये-कि, पृथ्वी समान भावना याना यंकेबले, राहुल ! छंगु चित्त वा मनं ज्वना चवंगु स्पर्श क्वातुया चवनी मखु, प्यपुना चवनीमखु गथे कि पृथ्वीले पवित्रगु, शुद्धगु नं वाँछोया तइ, अशुचि फोहरगु नं वाँछोया तइ, फारा पिशाब नं याइ, ई, खै व ह्लि नं वाँछोया

तइ । तर अथे याना तल धका पृथ्वी न लय् ताइ, न तँ हे चाइ । द्वेष भाव व घृणा याये मसः । राहुल ! पृथ्वी समान ध्यान याये सयकि । अले छंगु चित्त यःगुली प्यपुनी मखु. (दिवकदार ज्वी मखु) ।

राहुल ! आपो (=जल) समान भावना याये सयकि । लः समान भावना याये फत धाःसा स्पर्श प्यपुना चवनी मखु । गथे कि लखं शुची नं अशुची नं शुद्धगु नं अशुद्धगु नं खि, च्व, खं आदि फुकं चवीकः छोइ । व लः छत्ति तँ चाय् मसः । लखे शुद्धगु तथा ब्यूसां लय् ताय् मसः ।

राहुल ! तेज समान भावना याये सयकि । मिथे भावना याये फत धाःसा छुकीसनं स्पर्श वा प्यपुनेगु स्वभाव दइ मखु । मि भिगु नं मभिगु नं छोएका भश्म याना बी । भिगु नं मभिगु नं उथे । छं नं तेज समान भावना यायेव अथे याये फइ ।

राहुल ! वायु समान भावना याये फयेकि । राहुल ! फसं भिगु नं मभिगु नं स्पर्श याः । अथे हे मिगु नं मभिगु नं नितां उथे खने फत धाःसा फय् थें दृढ जुया चवने फइ ।

राहुल ! आकाश समान भावना याये सएकि । आकाश गनं नं प्यपुना मच्चं । (सुयागुं भरोसाय्

चवने म्वा) छं नं आकाश भावना यात धाःसा सन्तोष,
असन्तोष, प्रसन्न व अप्रसन्न धयागु दइ मखु ।

“राहुल ! क्रोध मदएकेत मैत्री भावना या ।”

“राहुल ! हिंसा मदएकेत करुणा भावना या ।”

“राहुल ! ईर्ष्या मदएकेत मुदिता भावना या ।”

“राहुल ! दुश्मनी मदएकेत उपेक्षा भावना या ।”

“राहुल ! राग मदएकेत अशुभ भावना या ।”

“राहुल ! जि, जिगु धयागु मदएकेत अनित्य
लुमंकि ।”

“राहुल ! यक्व फल काये योसा आणापान
स्मृति (सातः दुहाँ पिहाँ ज्वोगुलो होश तयेगु) भावना
या ।”

राहुल ! गुकथं आणापान स्मृति यायेगु ?
सुं भिक्षु जङ्गले वना सिमाक्वे चवना जूसां अथवा
एकान्तगु थासय् चवना जूसां बांलाक फेतुना दुगः क्वे
तप्यंका स्मृतियात न्ह्योने तथा, अले होश ततं सास्
पिकया चवनी । होश ततं सास् दुकया चवनी ।
सास् ताःहाक याना पिहाँ वल ला वा पतिहाक याना
पिहाँ वल धयागु बारे होश तथा चवनी । अथे हे
ताःहाक याना सास दुहाँ वल ला अथवा पतिहाक

याना दुहाँ बल धयागु होश तथा चवनी । शरीर फुक-
 भनं हाना सास पिहाँ बल वा दुहाँ बल धयागु बारे
 होश सीका चवनी । फुकं सास पिहाँ वःगु वा बद्धिजक
 सास पिहाँ बल अथवा दुहाँ बल ला धयागु कल्पनां
 याना सीका चवनी । सारा शरीर ध्यान तथा अनुभव
 धामा सास ह्लाये धयागु मती तइ । काय संस्कार
 यात कोत्यला सास ह्लाये अर्थात् शरीरं धाःथें याके
 बी मखु धका मती तथा सास ह्लाये धका सीकि ।
 प्रीति अनुभव यायां सास तोते वा दुकाये धका सीका
 काइ । सुख अनुभव यायां सास ह्लाये धका शिक्षा
 काइ ।

चित्तया संस्कार यात अनुभव यायां अर्थात्
 मने छु छु कल्पना वया चवन धयागु होश ततं सास
 ह्लायेगुली ध्यान तथा चवनी । चित्त संस्कार यात
 कोत्यला अर्थात् चित्तं धाःथें ज्वी मखु धयागु होश
 ततं सास ह्लाये धयागु सीका काइ । चित्तया खें अनुभव
 यायां सास पिकायेगु व दुकायेगु ज्या याइ । चित्त यात
 आनन्द यायां, शान्त यायां, चित्त यात रागादि विमुक्त
 यायां फुकक पदार्थं अनित्य खंकीह्य जुया, फुकक पदार्थं
 प्यमपुनीह्य (वीरागीह्य) जुया, फुकक पदार्थं यात
 त्याग याइह्य जुया सास ह्लाये धका सीका चवनी ।

(२५)

राहुल ! थुकथं भावना याःगु आणापान स्मृ-
तिया महाफल महानिसंस दु । थुकथं भावना याना
सास ल्लाना सी बले बेहोश जुया सी माली मखु
अर्थात् सी तेका तक सास ल्लाना चवना धका सीके
फइ ।

भगवान बुद्धं थव धया बिज्यात, राहुलं सन्तुष्टं
जुया वस्पोलया उपदेश यात अभिनन्दन यात ।

Dhammadigital

वितर्क सण्ठान-सुत्त

(सन्निगु कल्पना सद्वयेकेगु उपाय)

अथे जि न्यना — छगू समये भगवान बुद्ध
श्रावस्ती अनाथपिण्डकया आराम जेतवने च्वना बि-
ज्यात । अन भगवान बुद्धं भिक्षु पित्त सःता बिज्या-
त — “भिक्षुपि !”

“ज्यु हजुर भन्ते” धका भिक्षुपिसं लिसः
बिल ।

भगवान बुद्धं धया बिज्यात—भिक्षुपि चित्त
बसे तैहसिनं (भावनानुयोगीं) बारम्बार मती तये
माःगु न्याता खँ दु । व न्याता खँ छु? भावना याइह्य
भिक्षु वा (मेपि) गुगु निमित्त कया अथवा खँ मती
तया चित्त बसे तइमेसिनं भावना याये बले छुँ कारण
वश लोभ, द्वेष, मोह आदि पाप अकुशल वितर्क
(चेतना) उत्पन्न जुल धाःसा चित्त बुलुया वन धाःसा
अले छु यायेगु ?

(१) अथे पाप चेतना वइबले व वितर्क तोता
मेगु कुशल सम्बन्धी भिं-भिगु खँ लुमंके बले मती लुया
वइ च्वंगु आशा, तँ व मूर्खपनया पाप चेतना आदि

मभिगु कल्पना तना वं, मदया वं अले चित्त स्थिर
 जुया एकाग्र जू । गथे कि सिकःमि नायो नं बा वया
 चेला तसे ताये धुंकुगु नकिं छथु ली माल धाःसा
 चिकिचापुगु नकिंयात दाया ठिना अपुक हे ताना तःगु
 नकिं ली फइ । अथे हे मने लुया वःगु अकुशल भावना
 व कल्पना यात कुशल चेतनां ल्ये थना छोये माः ।
 अले चित्त एकाग्र ज्वी ।

(२) भिक्षुपि ! व ध्यान याना चवंमेस्यां थथे
 कुशल मती तथा नं अकुशल चेतना (मभिगु कल्पना)
 हानं ल्ये दना वोसा, अले यायेगु छु धाःसा व अकुशल
 कल्पनाया दुष्परिणाम व दोष थवीका कायेमाः थव जिगु
 मने वया चवंगु कल्पना मभिगु खः, पास्याय् मत्योगु
 खः । दोषं पूर्णगु खः । थुकिं याना जित दुःख भोग
 याये माली । थथे थवीका कायेवं मने लुया वोगु पाप
 कल्पना मदया वनी । गथे कि सफा सुगर याना चवने
 माःह्य भाजु वा मय्जु पिनि गःपते वा ब्वहले सर्प
 सीह्य, खिचासि वा मनू सी मेसिया छुं अंश तथा बिल
 धाःसा व बाँलाके माःपि मिजं वा मिसां घृणा याना
 घौ चाया काचा काचां कया वां छोया बी थें मखुगु
 कल्पना यात घृणा याना वां छोया बी माः । अले
 चित्त स्थिर जुया एकाग्र ज्वी ।

(३) भिक्षुपि ! अथे अकुशल चेतनाया दौष खंका उत्साह याना नं व पाप चेतना व कल्पना ल्यना चवंसा ल्ये दना वोसा व मखुगु खँ लोमंकेगु कुतः या, मने तथा तये मते । वयात लोमंका मने मतयेगु । गथे कि रूप छगू खनेवं मखं पह या अथवा मेथाय् सोया जूसां, मिखा तिसिना जूसां व लोमंका छोये ज्यू । थुकथं पाप कल्पनाया हेतु, कारण बिचाः याना वा मालाः वयात लिना वां छोये फयेके माः अले चित्त बसे तये फे ।

(४) भिक्षुपि ! भावना याना चवने बले थुकथं लोमंका नं, मने मतसे नं मखं पह याना नं व पापी राग, द्वेष व मोह अकुशल चेतना उत्पन्न जुया वोसा छु यायेगु धाःसा ध्यान याना चवनागु निमित्त हीका मेगु निमित्ते चित्त छोया बी माः । अले व पाप चेतना नाश जुया वनी । गथे कि भिक्षुपि ! सुं मनू वेगं ब्वाय् वना चवनी बले वया मती वनी— जि छाय् ब्वाय् वना चवना, छाय् जि भतिचा बुलुं मवने धका बिस्तारं वनी । हानं वया मती वनी जि छाय् (त्या-नुक) बुलुं न्यासि वने, फेतुइ माल धका फेतुना बी । हानं वया मती वनी - भचा गोतुला आराम काये माल धका आराम काई । थुकथं व मनू नं शारीरिक

गति (ईर्यापथ) हित्तु हीका यंकी । अथे हे भावना
 याना च्वनीमेस्यां मेगु आरम्मण, निमित्त काये सयेके
 माः अले चित्त ल्वाकः बुकः मज्जेसे स्थिर जुया एकाग्र
 ज्वी ।

(५) भिक्षुपि ! भावना याना च्वने बले थुगु
 नक्सां मखुगु म्भिगु कल्पना यात दवे याये मफुसा,
 हानं ल्ये दना वल धाःसा वाक्कु छिना, म्ये थक्वे
 चात्वीका बल याना पाप चेतना यात निन्दा या,
 सास्ति या, वा पाप चेतना यात थाय् बी हे मखु धका
 अधिष्ठान याना दमन याना छो गथे कि बलाह्य मन्
 नं दुबलह्य मन्या छयो ज्वना वा लप्पु ज्वना चा चाः
 हीका दाइ, हिंसायाइ अथे हे पाप चेतना यात नाश
 याये माः अले चित्त स्थिर ज्वी, मन थातं च्वना
 एकाग्र ज्वी ।

भिक्षुपि ! थ्व न्यागू उपाय छाया कनागु धाःसा
 भावना याये बले गुगु निमित्त कया ध्यान याना च्वंगु
 खः अबले राग, द्वेष, मोह आदि अकुशल उत्पन्न जू
 अले व निमित्त तोता मेगु निमित्त लुमंके माः । अथे
 याना नं मजिया अकुशल चेतनाया आदि नव (दोष)
 खंके माल । अथे कुतः याना नं अकुशल कल्पना ल्ये
 दना वइ बले व मने मतसे लोमंका छोये माः । अथे

(३०)

याना नं मज्जूसा निमित्त हीका पाका यंके माल ।
अथे याना नं मज्जूसा लिपा वाक्कु छिना अकुशल
कल्पना दमन याये माः अले जकं मन बसे तये फइ,
चित्त स्थिर व एकाग्र ज्वी । अथे याये फयेव मनं
तुना थें भावना याये फइ । मयोगु भावना मयायेत
मन अभ्यास जूगुलिं तृष्णा भदया, भव संयोजन
तच्छयाना निर्वाण साक्षात्कार याये फइ ।

भगवान बुद्धया थ्व उपदेश भिक्षुपिसं
अभिनन्द यात ।

Dhammadigital

द्वेधा वितर्क-सूत

(पाप वितर्कं सदयेका छोयेगु उपाय)

थथे जि न्यनागु दु—छगू समय भगवान बुद्ध
श्रावस्ती अनाथपिण्डकं दयेका ब्यूगु जेतवने बिज्याना
चवं बले वस्पोलं भिक्षुपिन्त सम्बोधन याना बिज्यात—
“भिक्षुपि !”

“ज्यू, भन्ते” धका भिक्षुपिसं लिसः बिल ।

गौतम बुद्धं धया बिज्यात—भिक्षुपि ! जि
बुद्धत्व प्राप्त याये न्ह्यो बोधिसत्व जुया चवना बले
जिके थथे मती लुया वल—जिगु मने लुया वक्व
कल्पनायात अलग-अलग याना भि-मभि निथो छुटे
याये दुसा ज्यू ।

भिक्षुपि ! जिगु मने लुया वइ चवनीगु कल्पना खः—

[क] काम वितर्क (भोग विलासया कल्पना)

[ख] व्यापाद वितर्क (क्रोधया बारे कल्पना)

[ग] विहिंसा वितर्क (हिंसाया बारे मने ज्वीगु
कल्पना)

श्व स्वंगू नं छथाय् अलग तथा बिया ।

मेगु कल्पना खः—

[क] नेक्खम्म वितकं (नेष्काम्य, फलया इच्छा मयासे ज्या यायेगु कल्पना]

[ख] अव्यापाद वितकं (मैत्रीपूर्ण कल्पना)

[ग] अहिंसा वितकं (कपिन्त मस्यंकेगु कल्पना)

थुपिं स्वंगू कल्पना यात छथाय लाका बिया ।

भिक्षुपिं ! जि थथे छुटे याना अल्ल्ही मजूसे, उत्साही व आत्म संयमी जुया च्वना बले जिके काम वितकं, व्यापाद वितकं, हिंसा वितकं उत्पन्न जुया बल । अले जि तुरन्त श्वोका कया कि जिके मखुगु कल्पना बल । श्व कल्पना उत्पन्न जूगुलि थःत नं शोक व पीर ज्वी, परयात नं पीडा व अहित ज्वी । निखलसितं हानिकारक खः । श्व कल्पना निर्वाणया शत्रु खः, प्रज्ञाहीन ज्वीगु खः । थथे जि विचाः यायेव उत्पन्न जूगु मखुगु कुल्पना तना वं । थुकथं श्व पाप चेतना हानिकारक खः थःत नं मेपिन्त नं अलाभ दायक खः, प्रज्ञा ध्यस्त याइगु खः धका बारम्बार कल्पना याना उत्पन्न जुइगु मखुगु मभिगु कल्पना यात मदयेका च्वना ।

अथे जागृत व उद्योगी जुया पाप चेतना यात दबे मयासे उको हे प्यपुना कल्पना अनुसारं जुया चवन धाःसा चित्तया च्यो जुया छद्यो कोछुना चवने माली । भिक्षुपि ! यदि काम वितर्क हे जक उपो मात्राय् कल्पना, तर्कना याना चवन धाःसा निष्काम (कामना रहित वितर्क) निस्वार्थ भावना तापाना वनी । भोग विलासया कल्पना हे बःलाना बइ । वयागु चित्त काम वितर्क पाखे जक कोछुना वनी ।

भिक्षुपि ! अथे हे व्यापाद (क्रोध वा तँ) या कल्पनां मैत्री भावना तापाना वनी । अथे हे पर पीडा ज्वीगु, बदला कायेगु भावनां हिंसा वितर्क अहिंसा (करुणा) चित्त मदया वनी ।

भिक्षुपि ! जि छिमित उपमा छगू धाये— गथे कि वर्षा ऋतुं लिपा अर्थात् वापिइ सिधे धुंका आश्विन कार्तिक पाखे सक भनं जग्गा जमीन वाउंसे चवंक वामा दुथाय् सा जः वनीह्य गोठालां सा तयेत बाली वनी धका चिना तया नं कर्थि दाया ख्याना नं सा यात पना तइ । अथे सा यात पना तये माःगु छाय् धाःसा—छुं जुया सा बुई कुहां वना नल धाःसा बुं थुवा नं ज्वना दाया तये फु । थःत नं बुं थुवा नं

बोबीका चवने माली । अथे हे भिक्षुपि ! जि नं अकुशल (पाप) या दुष्परिणाम (दोष) खना । अकि कुशल चेतना पाखे ध्यान बिया । निस्वार्थी (निष्काम) या गुण शुद्धगु भिगु फल खना थःत पवित्र यायेगु कुतः याना ।

भिक्षुपि ! थुकथं सचेत व होश तथा उद्योगी जुया चवना बले नेक्खम्म (निष्काम) निस्वार्थ भाव, मैत्री अहिंसा थुपि मध्ये छगू जक उत्पन्न ज्वी वं थव कल्पना भिगु खः थःत नं परयात नं उपकार व लाभ ज्वीगु खः धका थ्वीका कया । थुकि प्रज्ञा वृद्धि ज्वी, लाभ दायक ज्वी, निर्वाणे थ्यंका बी धयागु थ्वीका कया बारम्बार कल्पना याना । थथे चान्हे नं कल्पना याये बले भय मदया वं । अथे हे ह्लिने नं कल्पना याये बले भय मदया वं । तर उपो मात्राय ताउत उकी हे विचार मग्न जुया कल्पना याये बले शरीर क्लान्त (दुबल) जुया वो शरीरयात आराम मदया वो । अथे ह्य सुख मदया वै बले चित्त भ्रान्ति जुया वो । चित्त भ्रान्ति जुया चञ्चल जुल धायेवं छथासं स्थिर जुया चवने अःपु मजू । थथे ज्वीगु खँ थ्वीका जि ह्लापांतुं चित्त थामे यासँ मनयात शान्त याना तयेगु । चित्त दमन याना तयेगु । चित्त यात चिना

तयेगु । अथे मयात धायेव चित्त बिस्सुं वने यो, छेले
लाः वने यो ।

भिक्षुपि ! थुकथं भिगु कल्पना व तर्कना
याना यंके बले काम तर्क तना निष्काम उन्नति जुया
वो । निस्वार्थं पाखे मन वं । अथे हे क्रोध तना मैत्री
चित्त उत्पन्न जू । बदला कया करपिन्त दुःख बोगु
कल्पना तना कर्पिन्त हित सुख यायेगु अहिंसा कल्पना
उत्पन्न जू । परोपकारे जक मन वना चवं ।

भिक्षुपि ! छिमित उपमा छगू धाय् । गथे
कि बूँइ वा लया गामे यंके धुंकल धायेवं सा जवाया
छथाय् सिमा कवे चवना स्वया जक चवंसा गाः कि सा
गन वना चवन धका । सा दु मडु धयागु ध्यान तथा
चवने माः । अथे हे भिक्षुपि ! लुमंका जक तयेगु खः
कि थव धर्म (भिगु ज्या) खः धका जक विचार याना
चवंसा गाः । अर्थात् वाप कर्म मन तापाका कुशल धर्म
चित्त छोया तये फत धाये व ग्याय माःगु मडु । अथे
हे जि नं हतोत्साही मज्जीगु वीर्य दयेका, बेहोश मज्जीगु
स्मृति न्ह्योने तथा चित्त व शरीर यात चंचल मयासे
एकाग्रता दयेका चवना ।

भिक्षुपि ! थथे कुशल चित्त उत्पन्न जवी बले
धैर्य दया वइ, चित्त शान्त जवी, ह्य याउंसे चवनी,

स्मृति निश्चल ज्वी । अले प्रथम ध्यान, द्वितीय ध्यान, तृतीय ध्यान, चतुर्थ ध्यान प्राप्त याना चवने फइ । जि नं अथे हे याना चवनागु खः । उलि जक मखु पूर्वे निवासानुस्मृति, चुत व उत्पत्ति ज्ञान व आश्रवक्षय ज्वीगु ज्ञान प्राप्त याना । अनं लिपा बुद्धं प्राप्त याये माःगु ज्ञान गुण प्राप्त याना कया ।

(थुगु बारे ब्याख्या मेगु सूत्रय् वये धुंकल अकिं थन उल्लेख मयाना)

भिक्षुपिं ! गथे कि छगू तःधंगु जङ्गले चल्ला (मृग) त यक्व मुना चवनी थाय् वा दुथाय् छह्य निर्दयी शिकारीं चल्ला तेत वने थाय् मदयेक लँ तिना घेरा लगे याना जाल प्यना भयपूर्णगु छह्य जक वने ज्यूगु लँ चाय्का तइ । थुकिं याना चल्लातेत आपालं कष्ट व भय ज्वीका चवने माली । अबले लाक्क मेह्य दयावान ह्य मनू छह्य अन वना चल्लात बिस्स्युं वनेगु लँ चायका भय मदेका सुख सुविधाया उपाय याना अभय दान बी ।

भिक्षुपिं ! छिमित खँ थ्वीका बीया लागी उपमा धया चवनागु खः । थन जङ्गलया माने काम-तृष्णा खः । आपालं चल्लात धयागु माने कीपिं थें

जापिं मनूत खः । मृगतेत दुःख बीह्य शिकारी धयागुया
माने दुष्ट मार (कुचितह्य शत्रु) खः । भय पूर्ण लँ
धयागु मिथ्या मार्ग खः । चयागू मिथ्या मार्ग दुः—

- [१] मिथ्या दृष्टि (अन्ध विश्वास, मखुथे श्वीकेगु ।)
- [२] मिथ्या सङ्कल्प (मखुगु लक्ष, विचार ।)
- [३] मिथ्या वचन (असत्यगु खँ व चुकलीयाः ज्वीगु ।)
- [४] मिथ्या कर्म (बेइमानोगु ज्या यायेगु ।)
- [५] मिथ्या जीवन (छल्कपटी व धोखावादी ज्वीगु ।)
- [६] मिथ्या वीर्य (कपिन्त स्यंकेगु कुतः यायेगु ।)
- [७] मिथ्या स्मृति (मखुगु जक खँ लुमंका चवनेगु ।)
- [८] मिथ्या समाधि (मभिगु ज्याय् एकचित यायेगु ।)

थन मिजंह्य चलाया माने आसक्त ज्वीगु राग
खः । मिसाह्य चलाया माने अविद्या खः । व दुःखी
पिनि हित सुख याह्य मनू माने उत्तमह्य पूजा याये
बह्य सर्वज्ञ बुद्ध खः । भय् मद्गु लँ धयागु माने
आर्य अष्टाङ्गिक मार्ग खः—

सम्यक दृष्टि (ठीक श्वीका कायेगु व विश्वास)
सम्यक सङ्कल्प (ठीक उद्देश्य व लक्ष्य)
सम्यक वचन (ठीक वचन)

(३८)

सम्यक कर्मान्त (ठीकगु ज्या)

सम्यक आजीव (ठीक जीवन)

सम्यक व्यायाम (ठीक उद्योग)

सम्यक स्मृति (ठीक होश)

सम्यक समाधि (ठीक ★ एकाग्रता)

भिक्षुपिं ! थथे जिं भय रहितगु लँ चायेका तथे धुन । भयपूर्णगु लँ तिना बिइ धुन । निर्वाणे वनेगु लँ चायेका बिइ धुन ।

भिक्षुपिं ! (बुद्धं) थः शिष्य पिन्त क्यनेमाःगु करुणा व दया जिं क्यने धुन । सून्यगु छँ, सिमा क्वे व एकान्तगु थाय् यक्वंदु अन वना ध्यान भावना याना याकनं निर्वाण वनेत होश तया च्वने फयेकि । अल्ल्ही ज्वी मते, बेहोश ज्वी मते । लिपा पछुतावे ज्वीका च्वने मते । थुलि हे छिमित जिगु ओवाद, उपदेश छः ।

भगवान बुद्धं धया बिज्यागु खँ भिक्षुपिसं सन्तुष्ट प्रकट याना अनुमोदन याना बिज्यात ।

इति

★ ठीकया माने खःथें, भिकथं, निर्दोष कथं ।

धर्मकीर्ति प्रकाशन

(नेपाल भाषा)

(१) बुद्धया त्रिनिगू विपाक	(३१) लक्ष्मी छो
(२) अभिधर्म भाग-१, २	(३२) महास्वप्न जातक
(४) मैत्री भावना	(३३) बाखेंया फल भाग-१, २
(५) ऋद्धि प्रातिहार्य	(३४) जातक बाखें
(६) योम्ह म्हाय्	(३६) राहुलयात उपदेश
(७) पञ्चनीवरण	(३७) अहिंसाया विजय
(८) बुद्ध धर्म	(३८) प्रौढ बौद्ध कक्षा
(९) भावना	(३९) मूर्खम्ह पासा मज्जू
(१०) एकताया ताःचा	(४०) बुद्धया अर्थनीति
(११) प्रेमं छु ज्वी ?	(४१) भ्रमण नारद
(१२) कर्तव्य	(४२) क्षान्ति व मैत्री
(१३) मिखा	(४३) उखानया बाखें पुचः
(१४) बुद्धया अन्तिम यात्रा १, २	(४४) पालि भाषा अवतरण-१
(१६) त्रिरत्न गुण स्मरण	(४५) मत्ति भिक्षा गति भिनी
(१७) परिव्राण	(४६) बौद्ध ध्यान भाग-१, २
(१८) कर्म	(४८) हृदय परिवर्तन
(१९) प्रार्थना संग्रह	(४९) ह्लापांयाम्ह गुरु सु ?
(२०) बाखें	(५०) अभिधर्म
भाग-१, २, ३, ४, ५, ६	(५१) सप्तरत्न धन
(२६) बोधिसत्त्व	(५२) महासति पट्टान सूत्र
(२७) शाक्यमुनि बुद्ध	(५३) शान्तिया त्वाःथ
(२८) अनत्त लक्षण सुत्त	(५४) चरित्र पुचः भाग-१, २
(२९) वासेट्ठी थेरी	(५६) बुद्ध व शिक्षा (क)
(३०) धम्म चक्कप्पवत्तन सुत्त	(५७) बौद्ध ध्यान

(५८) किस्ता गीतमी	(८६) भिक्षु जीवन
(५९) जप पाठ व ध्यान	(८७) भिम्ह मच्चा
(६०) लुम्बिनी विपस्सना	(८८) विवेक-बुद्धि
(६१) विश्व धर्म प्रचार देशना	(८९) स्वास्थ्य लाभ
भाग-१, २	(९०) शिक्षा भाग-१, २, ३, ४
(६३) योगीया घिट्टी	(९४) दृष्टि व तृष्णा
(६४) जातक माला भाग-१, २	(९५) विपस्सना ध्यान
(६६) संक्षिप्त भावना	(९६) अंगः लाइम्ह लाखे
(६७) महानारद जातक	(९७) सतिपट्टान भावना
(६८) पालि प्रवेश भाग-१, २	(९८) गौतम बुद्ध
(७०) चमत्कार	(९९) धम्मपद व्याख्या भाग-१
(७१) मणिचूड जातक	(१००) धम्मपदया बाखें
(७२) महाजनक जातक	(१०१) त्रिरत्न वन्दना व सूत्र पुचः
(७३) गृही-विनय तृ. सं.	(१०२) त्रिरत्न वन्दना व पञ्चशील
(७४) बुद्ध व शिक्षा (ख)	(१०३) संसारया स्वापू
(७५) बुद्ध-जीवनी	(१०४) धम्मपद (पाली)
(७६) सर्वज्ञ भाग-१, २	(१०५) त्रिरत्न वन्दना व परित्राण
(७८) धम्मपद कविता	(१०६) आदर्श बौद्ध महिलापि
(७९) धर्म मसीनि	(१०७) बौद्ध नैतिक शिक्षा
(८०) दान	(१०८) वेस्सन्तर जातक
(८१) तेमिय जातक	(१०९) दिर्घायु जुइमा
(८२) वम्मिक सुत्त	(११०) पालिभाषावतरण भाग-२
(८३) मध्यम मार्ग	(१११) त्रिरत्न गुण लुमंके
(८४) महासीहनादमुत्तं	(११२) निर्वाण
(८५) भिम्ह म्हाय् व काय्	(११३) मनूतय्गुपह

मुद्रक- नेपाल प्रेस, शुक्रपथ, ये^० । फोन- २२ १० ३२